

”Ben Alex fletter begavede sammenhænge mellem nutidens og fortidens mest respekterede Jesus-tænkere og dokumenterer omhyggeligt og medrivende, hvorfor vores kendskab til Jesus trods selv denne grundige og trosperspektiverende bog aldrig kan eller skal blive fuldstændigt. Med sin bog giver Ben Alex os en klog kammerat at tage med på rejsen. Det skal han have stor tak for. Læs den selv og giv den til en, du ønsker det bedste.”

– CHARLOTTE RØRTH, *journalist og forfatter til JEG MØDTE JESUS*

”Det er godt i dansk sammenhæng at se en så bred præsentation af den nye Jesus-forestilling, der har været undervejs de seneste årtier. Der er tale om en vidende og oplysende introduktion til forståelsen af den Jesus, der i globaliseringens perspektiv fremtræder som en visdomslærer hævet over religionernes begrænsning, med det anliggende at vise menneskene vejen til deres dybeste identitet, Guds rige, som en indre virkelighed.”

– PETER RUGE, *præst og retræteleder*

”Bogen er kronen på værket i det forfatterskab, Ben Alex har udfoldet siden *Vejen ud*, der udkom for mere end 20 år siden. Han går i dybden med de historiske kilder og forsøger på en sober måde at finde ind til den Jesus, der gemmer sig bag alle de billeder, vi gennem tiden har haft af ham.

For Ben har vejen været både personlig og ensom og har indebåret en stadig større fordybelse. Ud af denne grundige proces er kommet et nuanceret billede af, hvem Jesus var og er. Bogen kommer i en tid med en stor længsel efter at søge bag overfladen og ind til et større sandhedsdyb. Den har nerve og rammer lige ind i krydsfeltet af tidens åndelige søgen.”

– ELIZABETH KNOX-SEITH, *kultursociolog og pilgrimspræst,
forfatter til DEN BEVÆGELIGE SPIRITUALITET*

Ben Alex

Jesus

og hans vej til transformation

Boedal

Copyright © 2021 Ben Alex og Forlaget Boedal

1. udgave, 1. oplag 2021

ISBN: 978-87-93062-35-1

Omslag: Ben Alex

Tryk: Tarm Bogtryk

Udgivelsen er støttet af VELUX FONDEN

Forlaget Boedal

Jernbanegade 7

3300 Frederiksværk

Tlf. 48 79 73 77

post@boedal.dk

www.boedal.dk

Indhold

Forord	7
Indledning	13
<i>JESUS SOM BEGIVENHED</i>	23
To slags tro	25
<i>JESUS SOM HISTORIE</i>	33
Et hul i bekendelsen	35
At møde Jesus på ny	38
1. del: <i>JESUS SOM MENNESKE</i>	43
En svær fødsel	44
Visdom, vækst og yndest	53
Menneskesøn	64
Profet	67
Gudsrigets nærhed	70
Splid og sværd	76
Renhed og urenhed	83
Omvend jer og tro	93
En ny bevidsthed	102

2. del: <i>JESUS SOM MESTER</i>	109
Visdomsmester	111
Åndeligt samsyn	120
Hjertet på rette sted	127
Den daglige død	132
Selvudtømmelsens kunst	137
Hjertets bøn	142
3. del: <i>JESUS SOM GUD</i>	149
To spor	150
Menneske og Gud	156
Jesus som Herre	159
Guds søn	163
Frelser	166
Kristus	177
4. del: <i>JESUS SOM KRISTUS</i>	183
Jesus og Sophia	189
Den kosmiske Kristus	194
Det daglige brød	210
Verdens forløsning	217
Efterskrift	223
App. A: Røster i den nyere Jesus-forskning	225
App. B: Den perenniale visdom	239
Bibliografi	249
Person- og emneregister	251
Om forfatteren	256

Forord

SOM TITLEN siger, handler denne bog om Jesus. Dermed følger den i halen på strømmen af de omkring hundrede tusinde bøger i verden, som hidtil er skrevet, hvori Jesus' navn indgår i titlen. I denne strøm udkommer der i snit fire nye titler hver eneste dag.

Hvorfor så endnu en bog om Jesus? Det er et godt spørgsmål. Eller måske endnu bedre: Hvad kan en bog som denne bidrage med, som ikke allerede er sagt tydeligt nok?

En del af svaret ligger i anden del af titlen: "hans vej til transformation". Sætningen er dobbelttydig, for den antyder dels, at Jesus personligt gennemgik en udvikling mod højere bevidsthed, og dels at hans personlige udvikling er et eksempel til efterfølgelse i vores egen udvikling mod den samme bevidsthed. At se Jesus og hans opfordring til efterfølgelse fra den synsvinkel er mig bekendt ikke før gjort på dansk grund.

Hvis vi ser på ordet "transformation", kan det i første omgang se temmelig koldt og teknisk ud; men det illustrerer rigtig godt, hvad den åndelige udviklingsproces går ud på. Første del af ordet (*trans*) betyder at gå hinsides el-

ler ud over sig selv, mens sidste del (*formation*) betyder at bevare sin form. Transformation betyder med andre ord *re-formation*: at bevæge sig hinsides den form, eller det man allerede er, uden at man nødvendigvis mister formen, dvs. sin menneskelighed.

Hvis vi forfølger denne tanke, vil vi se hvordan Jesus konstant bevægede sig ud over kanten af sin egen identitet som "tømrerens søn fra Nazaret" og efterhånden opnåede en integritet og fuldkommenhed, som ingen anden har opnået før eller siden – uden at han mistede sin menneskelighed.

Vi skal også se, at hvis vi efterfølger ham på hans vej mod transformation, har også vi mulighed for at opnå en lignende integritet og kristusbevidsthed, uden at vi mister vores menneskelighed. Vi er stadig *i* verden, men ikke længere *af* verden, som Jesus udtrykte det. Og for at udrydde enhver misforståelse vil jeg kraftigt understrege, at denne vej mod fuldkommenhed og højere bevidsthed ikke har noget at gøre med at anstrenge sig eller opnå moralsk syndfrihed. Fuldkommenhed i nytestamentlig forstand er ikke det samme som den form for hellighed, farisæerne stræbte efter. Fuldkommenhed er en måde at være i verden på, en autentisk måde at leve på, en måde at *se* på, snarere end en måde at opføre sig på. Transformation betyder altså i vores sammenhæng at se på en anden måde, end vi hidtil har set – og som vi senere skal se, er det netop en af de betydninger, som ligger i ordet "omvendelse".

Normalt opfatter vi verden fragmenteret, nærmest som en strøm af begivenheder og tilfældigheder – somme tider som en drøm, som det kan være svært at se sammenhæng og mening i. Men når vi begynder at se som Jesus, ser vi

verden fra et højere udsigtspunkt, hvor der viser sig sammenhænge og videre horisonter, end vi er vant til. Fra at se verden, os selv og Gud fra et dualistisk synspunkt, hvor forskellene falder i øjnene, begynder vi at se verden omkring os som sammenhængende helheder inde i endnu større sammenhængende helheder. Og fra at se verden som adskilt fra os, begynder vi at se alt omkring os som en del af os, og os som en del af det. Vi indser, at vi og alt andet omkring os er forbundet som bølger på havet – af samme væsen som havet selv, for vi består af samme vand.

Så længe vi ser vores næste som adskilt fra os selv og spørger: "Hvem er min næste?" kan vi ikke få øje på nogen næste. Men når vi begynder at se som Jesus, opdager vi den rette sammenhæng og forbundenhed med alt omkring os. Vi ser vores næste i os selv, og os selv i vores næste.

Eller hvis vi spørger teologerne og filosofferne: "Hvem er Gud?", så søger vi ham på de forkerte steder og kan ikke få øje på ham, før vi indser at han er i os, og vi er i ham. Dualismen i spørgsmålet forpurrer det svar vi leder efter, og vi finder ikke svaret før dualismen er opløst og transcenderet.

Vi finder ikke svarene ved hjælp af det mindset, som skabte spørgsmålene. Det ville svare til at ville beslutte med sin vilje ikke at ville noget. Der må en kortslutning til i vores vante bevidsthed, hvis vi skal forstå hvordan verden hænger sammen – og vi er ikke frie, før vi forstår sandheden om alt omkring os og i os. Jesus vil vise os, at der findes et sted hinsides mig og dig, Gud og os, godt og ondt, synder og retfærdig – og det er her, han vil møde os med livsfylde og overflod.

Mange af os kender dårligt nok denne Jesus. Vi forsøger at få ham til at passe ind i vores begrænsede, dualistiske

tankesæt. Men derved gør vi ham til noget mindre end han er. Hertil har vi skabt forskellige populære Jesus-billeder, som vi kan relatere til uden nødvendigvis at ændre bevidsthed.

Et af disse billeder er det billede, som de fleste mennesker tager for givet, nemlig billedet af et stort menneske og en lærer, der ville vise os en række idealer, som det godt nok er umuligt at leve op til, men som ikke desto mindre er smukke og gode at holde sig for øje. Hele den kristne kulturtradition bygger på dette Jesus-billede.

Et andet populært Jesus-billede, som er udbredt blandt evangeliske kristne, er billedet af Jesus som vores frelser, der forlod himlen og døde på et kors for vores skyld, så vi kunne få fred med Gud og "gå hjem til Jesus", når vi dør. Ifølge dette billede var Jesus' primære budskab en invitation til hans tilhørere om at tro på ham og hans suverænitet i historien som menneskehedens frelser. Somme tider forkyndes Jesus tilmed som en mild og kærlig ven, der elsker at redde os ud af ilden og altid er parat til at komme os til hjælp, når vi kalder på ham. For disse kristne er den historiske Jesus mindre væsentlig end den opstandne og levende Herre og himmelske konge, som vi forestiller os troner i himlen og ønsker vores tilbedelse, alt imens han hjælper os med vore problemer i hverdagen. I denne form for kristendom kan det sommetider være svært at se, hvem der går foran, og hvem der følger efter.

Et tredje billede finder vi hos en del teologer og professionelle Jesus-forskere. Blandt dem er den populære opfattelse for tiden, at vi ikke ved andet om Jesus, end at han var en omvandrende jødisk-apokalyptisk profet, hvis mission gik i vasken, da han blev arresteret af jødernes religiøse ledere i

Palæstina og korsfæstet af romerne omkring år 28 e.Kr. Den opfattelse har været god latin i de seneste årtiers akademiske Jesus-litteratur.¹

Disse populære Jesus-billeder siger hver for sig noget sandt om Jesus. Men de udelader også noget. De undlader at følge ham i hans personlige udvikling og vise os, hvordan det er muligt at få den samme bevidsthed som ham – at "blive som ham" (1 Joh 3,2),² eller som Paulus udtrykte det: at få "det samme sind, som var i Kristus Jesus" (Fil 2,5). En sådan transformation sker ikke over natten. At få Kristus-sind, Kristus-bevidsthed eller "Kristus-stand" (prof. Vilhelm Grønbechs udtryk) er et langt og sejt træk, "the road less traveled" i den åndelige udviklingsproces. Det er den strækning, vi skal forsøge at kortlægge i denne bog. Men først skal der ryddes et par sten af vejen.

1 Denne opfattelse er en reaktion på den mere eller mindre seriøse Jesus-litteratur, der siden oplysningstiden i det 18. århundrede har oversvømmet markedet med bibelkritiske Jesus-billeder i alle mulige afskygninger. Forskerne taler om tre "bølger" af Jesus-litteratur siden Oplysningstiden og frem til i dag. Eksempler fra den seneste bølge findes i Appendiks A bag i bogen.

2 At "blive som ham" vil sige, "at få samme væsen, bevidsthed og indsigt som ham, når vi ser ham, som han virkelig er" (Meister Eckehart, Prædiken 23, citeret i Matthew Fox: *Breakthrough*, s. 326).

Indledning

LIGE SIDEN jeg som ung påbegyndte teologistudiet, har jeg ønsket at skrive en bog om Jesus, som ikke kun er opbyggelig og bekræftende, men som også stiller nogle udfordrende spørgsmål til det, jeg altid har troet og taget for givet. Jeg er vokset op i et strengt missionsk miljø, hvor Bibelen (sådan som man tolkede den dér) var Guds ufejlbarlige ord og den absolutte rettesnor for liv og lære. Min far var landmand, men også en alvorsmand og en grundig prædikant i lavkirkelige kredse, hvor forkynderne besad en klippefast tro på Guds ords ufejlbarlighed. Tro var et spørgsmål om at tro på den rette lære, og frelse var langt hen ad vejen at have de rette meninger om Gud og Jesus. En "god forkynnder" var en, der trosmæssigt mente det samme som en selv, og som bekræftede en i forsoningen snarere end at udfordre en til at forsone sig med sig selv og andre. Det var på mange måder de korte sætningers tro – som regel efterfulgt af et punktum, der udelukkede al videre diskussion.

Som 20-årig kunne jeg ikke længere leve inden for de snævre rammer, mit barndomsmiljø havde defineret for mig. Hvor gerne jeg end ville, kunne jeg ikke længere tro

blindt på Bibelen eller på de kristne dogmer som udtryk for objektive facts. Jeg måtte ud – og, indrømmer jeg, jeg kom nok længere ud end jeg kunne bunde. Det følgende halve dusin år var et mørkt kapitel i min troshistorie, men jeg holdt trods alt fast i tanken om, at uanset hvad der skete, ville jeg altid holde mig til troen på Jesus som Frelser og Herre.

Senere blev jeg introduceret for en helt anderledes måde at tro på gennem pinsevækkelsen og den karismatiske bevægelse. Hvor troen tidligere hovedsageligt havde udfoldet sig i min venstre hjernehalvdel, blev den højre halvdel nu aktiveret gennem en mere oplevelses- og følelsespræget måde at tro på. Jesus var primært i hjertet, ikke kun i en bog eller i forstanden eller i de rette meninger om ham.

Efter en lille snes år var der opbrud igen – og for at gøre en lang historie kort, kom jeg til en mørk skov hvor alle de "rette veje" var hørt op. De næste mange år vandrede jeg mere eller mindre i blinde gennem sansernes og sjælens mørke nat imod mit paradiso.³

En tidlig morgen omkring 1992 lå jeg i min seng og hørte ganske tydeligt en indre stemme sige: "Hvis du skulle vælge mellem Jesus og sandheden – hvad ville du så vælge?" Efter en længere betænkningstid konkluderede jeg, at hvis den Jesus jeg kendte gennem mine tidligere erfaringer var et gespenst skabt af mit barndoms kirkelige miljø, eller af min egen fantasi, eller af mit eget ønske om at have en sådan Jesus, gjorde jeg klogest i at vælge sandheden. At vælge sandheden frem for at vælge Jesus var jo ikke nødvendigvis at forkaste Jesus, men snarere at forkaste min *idé* om

3 "Midtvejs på vores vandring gennem livet befandt jeg mig i mørke, dybe skove, forvildet fra den vej jeg burde følge" (*Dantes guddommelige komedie*, Multivers 2012, s. 43).

Jesus. Sandheden ville forhåbentlig før eller senere kaste mig i armene på den "rigtige" Jesus.

"Jeg vælger sandheden!" svarede jeg – og straks efter hørte jeg disse ord i mit indre: "Når du vælger sandheden, vil en større Jesus dukke op på den anden side."

På det tidspunkt kunne jeg ikke forestille mig en større Jesus end ham, jeg havde kendt som min personlige frelser lige siden mit fjortende år. Men de følgende årtier skete der noget uventet som gjorde, at jeg måtte efterlade nogle usandheder bag mig. I den første tid var min daglige bøn ordene fra Salme 86: "Herre, lær mig din vej, at jeg må vandre i din sandhed," og jeg prøvede at stole på at han ikke ville lede mig på afveje, men føre mig "ad rette veje for sit navns skyld". Det lykkedes ikke specielt godt. Den følgende tid blev den gamle Jesus stadig mere fjern, og mit gamle forsæt om at tro på ham uanset hvad, blev sat på en alvorlig prøve. Der var ikke nogen skulder at lægge hovedet til – ingen at kalde på, når livet blev svært. Gud blev nærmest utilnærmelig, og bønner blev en række meningsløse ord, der forsvandt ud i den blå luft. Jeg begyndte at føle mig overbevist om, at mine åndelige oplevelser havde været indbildninger i min egen fantasi. Min tro sivede ud af hjertet, som luften siver ud af en ballon, og jeg følte mig totalt uegnet til at være en kristen.

Jeg tænker på den jødisk-rumænske forfatter Elie Wiesel, der gennemlevede Holocausts rædsler på klos hold. I sin bog *Natten* fortæller han om, hvordan Gud døde i mange troende jøders bevidsthed under deres ophold i kz-lejrene. Det fortælles, at en gruppe jøder i Auschwitz mødtes for sammen at lægge sag an mod Gud, som de anklagede for den ondskab der overgik dem og deres folk. I den efterføl-

gende "retssag" blev Gud fundet skyldig og dømt til døden, hvorpå rabbineren erklærede retten hævet, eftersom det var tid at bede den jødiske aftenbøn sammen!⁴

Jeg havde det på samme måde. Jeg bad stadig aftenbøn, selv om Gud ikke længere var der til at høre den. Men samtidig mærkede jeg en sær apati og en følelse af kosmisk ensomhed og meningsløshed, som gjorde mig tom indvendig. Tomrummet forsøgte jeg at udfylde med "udflugter" til andre traditioner og religioner, hvilket skulle vise sig at være med til at løsne mit religiøse tøj og åbne mig for større horisonter – også indad i min egen tradition.

En sådan åbning fik jeg bl.a. gennem visdomsmesteren Ibn al-Arabi, der for 800 år siden sagde: "Bind dig ikke definitivt til nogen bestemt bekendelse, hvis det får dig til at afvise andres bekendelse, for da lukker du dig for erkendelse. Den allestedsnærværende og altidende Gud, som siger: 'Uanset hvorhen du vender dig, vil du se mit ansigt,' kan ikke rummes i en bestemt bekendelse. Alle tilbeder hvad de tror på, enhvers gud er hans eget påfund, og i tilbedelsen er det i virkeligheden sig selv han tilbeder. At nedgøre andres tro bundet i uvidenhed."⁵

For de fleste kristne grænser en sådan udtalelse til kætteri. Har vi måske "opfundet" den Gud, som Bibelen åbenbarer for os som menneskets skaber og herre? Er det ikke snarere ham, der har "opfundet" os? Er det ikke ham vi tilbeder – og netop ikke os selv? Jo, men prøv at se det i det perspektiv, som gradvis åbnede sig for mig i den følgende tid:

4 Karen Armstrong: *A History of God*, s. 376.

5 Ibid s. 239.

Kristendommen og jødedommen (og til dels også islam) udmærker sig ved, at Gud opfattes som en person af "hankøn", der har givet sig personligt til kende i historien, og som (med undtagelse af sin almægtige, alvidende og allestedsnærværende natur) har de samme egenskaber, som vi kender fra os selv: han ser, hører, elsker, hader, vredes, dømmer, straffer og tilgiver – nøjagtig som vi selv gør – og derved kommer han til at legitimere vore egne venne- og fjendebilleder. Jødernes Jahve var fra begyndelsen tilmed så personlig, at han gik rundt i Edens have og senere spiste, snakkede og forhandlede med Abraham. Men som tiden gik "udviklede" han sig i takt med vores egen bevidsthedsudvikling og blev stadig mere skjult for vore sanser og rationelle erkendelse. Moses oplevede ham skjult i skyen, Elias som en stille susen, og for de senere gammeltestamentlige profeter var det utænkeligt, at Gud skulle åbenbare sig på fysisk vis, selv om de stadig projicerede deres egne følelser og patos over på ham. Derfor var det en kæmpe provokation for de religiøse ledere, da Jesus "genopvækkede" Gud i fysisk form ved at sige: "Den, der har set mig, har set Faderen" (Joh 14,9). I jødedommen og islam bevarede Gud imidlertid sin transcendentе skjulthед. Men i kristendommen fik han ansigt, mund og mæle i Jesus, der følgelig blev ophøjet til Gud i løbet af det 4. århundrede e.Kr.

I kristendommen blev Jesus således både vores og Guds redning fra vore personlige projektioner. Uden Jesus ville vi skabe Gud i vores eget billede og dermed gøre Gud til et afgudsbillede, hvori vi i realiteten ville tilbede os selv, sådan som Ibn al-Arabi sagde. Men selv om Jesus er "Guds væsens udtrykte billede" (Heb 1,3), fritager det os ikke fra fristelsen til også at skabe *ham* i vores eget billede, "en pro-

jektion af vores begrænsede ønsker og behov, hvis vi stadig formoder at han elsker, hvad vi elsker, og hader hvad vi hader, så han kommer til at bekræfte os i vore fordomme i stedet for at udfordre os til at transcendere dem.”⁶

Uden Jesus kan en personlig Gud være yderst farlig, hvis han opmuntrer os til at holde ham inden for vores komfortzone frem for at trække os ud af den. Han kan gøre os nøjagtig lige så ufølsomme, selvtilfredse og dømmende, som han selv er. Derfor er idéen om en personlig Gud i menneskeligt billede kun et udviklingstrin i den åndelige udvikling på vej mod den Gud, som Jesus udtrykte. Det samme vil naturligvis gælde, hvis vi projicerer vore egne ønsker og fordomme over på Jesus, så vi former vores egen Jesus, hvad enten vi gør ham til en ”blodfattig kontormands-Jesus” (Rifbjergs udtryk), en blødsøden kammerat-Jesus, en Che Guevara-Jesus eller en hvilken som helst anden Jesus.

Det var den slags overvejelser jeg gjorde mig, alt imens jeg oplevede det guddommelige fravær i mit liv. Jeg kunne kun håbe på, at et sandere billede ville dukke op på den anden side, enten her eller hisset.

Et nyt Jesus-billede begyndte imidlertid at tage form – et billede som var befriet for overvejelser, tanker og kirkelige dogmer.

Lige siden Moses steg op på bjerget for at møde Gud – og kom ned med armene fulde af ord – har vi mennesker forsøgt at definere Gud med begreber og forestillinger udtrykt i ord. Den dag i dag lider vi af tyngden af alle de ord og definitioner, som blev udmøntet i de første kirkesynoder. Som en reaktion herpå opstod ikonografien, der forsøgte at

6 Karen Armstrong: *A History of God*, s. 209.

omgå ordene og tankerne for i stedet at udtrykke en transcendent tilstand i billedets form. Jeg fik især hjælp af den kristne middelaldermunk og mystiker Symeon med tilnavnet "den nye teolog", der bagom ikonet skuede Guds blændende lys "hinsides form, billede og repræsentation, og som kun kan erfares intuitivt gennem bøn."⁷ For Symeon var Gud både nær og fjern, kendt såvel som ukendt – ikke et ydre faktum, som kan erkendes, men en indre oplysning som må erfares i hjertets inderste helligdom. Lyset kommer "når alt er mørkt, og mine hænder er tomme. Jeg glemmer alt og græder, desperat over endnu engang at gå glip af det. Men når jeg har grædt færdig og ikke længere kan græde, kommer det til mig."⁸

Under studiet af mystikerne tændtes lyset langsomt i mit sind som i en energipære, der reagerer på elektrisk strøm. I dag ved jeg på hvem jeg tror – eller måske snarere: jeg tror på hvem jeg ved. Men når jeg alligevel vil hævde, at jeg ikke er kristen – i hvert fald ikke i den forstand, som mit miljø definerede det at være kristen – er det fordi jeg stadig er på vej til at blive det. For én ting er, hvad man har i munden i form af en ydre bekendelse – en anden ting er, hvor meget man har af Kristus-lighed i hjertet. At blive en kristen er for mig en proces mod Kristus-lighed, eller (med et mere moderne ord) Kristus-bevidsthed. Det er at blive ham lig, at se som ham, at komme til at ligne ham og få det samme sindelag som ham.⁹ Denne proces må skyldes Guds

7 Symeon: *Ethical Orations* 1.3.

8 Symeon: *Ljusets källa* (Artos Norma, 2005), Hymne 18.

9 "Lad det samme sindelag (græsk *fronema* kan også oversættes med 'bevidsthed') være i jer, som var i Kristus Jesus" (Fil 2,5, oversættelsen fra 1948).

arbejde i os – det vi med et kristent ord kalder nåde. Og jeg tænker, at processen først lige er begyndt, og at den ikke standser før jeg skal ”se ham som han er”, hvad enten det vil ske her i livet eller i efterlivet.

Hvis jeg er noget, er jeg snarere en agnostisk kristen, dvs. en som har valgt den vej der fører til Kristus, men som ikke har nogen fast mening om Gud og de kristne absolutter. At være agnostiker er i min verden at turde sige: ”Jeg ved ikke.” I denne ikke-viden er der ingen bekendelse, til gengæld er der en erkendelse, som hele tiden udvider sig – eller en viden, som bygger mere på kendskab end på kundskab. Det betyder, at jeg hver dag når jeg vågner må begynde forfra med et nyfødt sind, en nybegynders indstilling, og stille de rigtige spørgsmål snarere end at gentage de rigtige svar fra i går – også selv om vejen bliver sværere derved. Men som Jesus selv udtrykte det, går der to veje gennem livet: en bred og en smal vej. Den brede vej er nem, den smalle vej er svær – men ikke helt som på mit barneværelses billede over sengen, hvor de fortabte ikke-troende spadserede ud ad den brede vej med alle dens syndige forlystelser, der førte dem lukt i helvede, og de frelst kristne kæmpede sig frem på forsagelsens smalle sti mod den himmelske herlighed. Nej, de to veje handler ikke om kristne kontra ikke-kristne. Vejene snor sig side om side gennem det menneskelige sind, hvad enten man er kristen eller ikke-kristen. Nogle gange vælger vi den lette vej, andre gange den svære. Der er dage, hvor vi føler vi går to skridt frem og ét tilbage – og der er dage, hvor vi synes vi har gået flere skridt tilbage end frem.

Men når vi én gang har gået et skridt frem, er det lettere at gå det om igen. Og når vi først har erkendt et tilbage-

skridt, ved vi også at vi har gået den forkerte vej, selv om vejen ikke er mere forkert, end at den har lært os noget om os selv. Det er det bageste ben, som gør at det forreste går frem. I erkendelsen af tilbagegang gør vi os nemlig mest sårbare og lærbare – og mest åbne og lærevillige for forandring. Netop her hvor vi har mistet retning og fært, kalder hjemmet os endnu tydeligere: Hvad nu? Nu hvor du ikke længere har din barndom og opvækst, din partner, samfundet eller dine omstændigheder at bebrejde – hvad så?

At stille spørgsmål til ens tro og overbevisning er altid svært. Det ligger dybt i vores natur at vi helst vil bekræftes i, hvad vi allerede tror eller ved. Det er lettere at vende øret til det, der bekræfter os i vores tro end at lytte til det, som udfordrer os i vores tvivl. Men hvis ikke vi udfordres, lærer vi ikke nyt og kan heller ikke forandres. En nybegynders indstilling er villighed til at tvivle på det vi helst vil høre, og lydhørhed over for det vi helst ikke vil høre – og måske tage ved lære af disse kloge ord af Thomas Jefferson: "Du må lægge alle fordomme til side, både for og imod, og hverken tro eller forkaste noget, bare fordi andre har forkastet eller troet det. Din egen erkendelse er det eneste orakel, som himlen har givet dig, og du står til ansvar – ikke for rigtigheden, men for oprigtigheden bag dine valg."¹⁰

Jeg håber, at læseren vil have samme indstilling, når vi på de følgende sider skal følge Jesus på hans vej til at blive Kristus og høre kaldet til at følge efter ham på vejen til Kristus-lighed.

10 Letter to Peter Carr, *Reason and Logic*, 1785.